N°. 35. Donderdag 29 Augustus 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".



KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Tehuis voor Inlanders te 's Gravenhage.

Dank zij den welwillenden steun der Regeering, kan de Vereeniging ,,Oost en West" thans overgaan tot de stichting van een ,,Tehuis voor Inlanders te 's-Gravenhage."

Het hoofddoel van deze stichting is: Onderkomen en verzorging te bieden aan Inlanders van den dienstbaren stand uit Nederl. Oost- of West-Indië, die door bijzondere omstandigheden buiten betrekking zijn geraakt; een gezellige plaats van samenkomst te zijn voor alle in den Haag vertoevende Indische dienstbaren en een kantoor, waar deze menschen steeds raad en voorlichting kunnen ontvangen.

Waar noodig, zal het Tehuis ook open staan voor andere Aziatische Nederlandsche onderdanen.

Het beheer over het Tehuis wordt toevertrouwd aan den heer en mevrouw de Munnik, bekend om hunne groote ervaring in den omgang met Inlanders; terwijl de algemeene leiding en het toezicht op het beheer zijn opgedragen aan eene Commissie, bestaande uit den heer *R. Zuyderhoff*, voorzitter, Mevrouw *D. Raedt van Oldenbarnevelt-van Maarseveen* en de heeren *H. V. Baron Bentinck*, *G. Hennus* en *Dr. G. A. Rademaker*, leden, zoomede den heer *G. J. Oudemans*, gedelegeerde der Regeering, adviseerend lid.

De grootste moeite ondervindt de Commissie bij het zoeken van eene geschikte woning, maar dank zij de bemoeiingen van haren voortvarenden voorzitter, hoopt zij thans spoedig te zullen slagen.

Dat deze jongste stichting onzer vereeniging moge bloeien in lengte van dagen!

De Secretaris,
E. F. GROOSS.

Indische kandidaten bij verkiezingen.

Dat het zoowel voor het Rijk in Europa, als voor het Indisch deel van Nederland, van groot belang is, in onze Staten-Generaal een behoorlijk aantal Indische specialiteiten op te nemen, zal wel niemand ontkennen. Indië is zulk een gewichtig deel van het geheel; dat de verregaande verwaarloozing van dit belang bij de laatste verkiezingen ernstige afkeuring verdient.

Ik heb tot nu toe geschroomd over deze aangelegenheid te schrijven, vooreerst, omdat ik zelf in mijn hoedanigheid van ,,Indisch-man" op een candidatenlijst heb gestaan bij de verkiezingen van Juli j.l. De lezer zal echter reeds begrepen hebben, dat de plaatsing als No. 5, alleen in den kieskring 's-Gravenhage, niet kon beschouwd worden als een ernstige candidatuur, zoodat ik, daarin toegestemd hebbende, toch niet door teleurstelling kan zijn bewogen tot dit schrijven. Ik kan er zelfs aan toevoegen, dat ik geen roeping gevoel om een politieke rol te vervullen en het lidmaatschap der Tweede Kamer, vooral in dezen tijd, beschouw als een onaangenamen last, dien men slechts uit plichtbesef zou aanvaarden. Dit neemt echter niet weg, dat ik er gaarne toe zou medewerken, dat het Nederlandsche volk in de Staten-Generaal ook door mannen, die Indië kennen en lief hebben, zoo degelijk mogelijk worde vertegenwoordigd. Nu zou ik, ook in dit opzicht, volgaarne op den achtergrond blijven en het aan den voorzitter van den ,,Neutralen en Kolonialen Bond", den heer *F. Fokkens*, overlaten op te komen voor hen, die daarin verbetering wenschen, ware 't niet dat hij die m.i. in een verkeerde richting zoekt, namelijk door in het ,,Koloniaal Weekblad van Oost en West" dd. 8 Augustus jl. (blz. 8) de ,,koloniale menschen" aan te sporen om toe te treden tot zijn Neutralen en Kolonialen Bond. Die raad lijkt mij zóó verkeerd, dat ik er een anderen tegenover wil stellen.

Zijn bedoeling blijkt te zijn een nieuw partijtje te vormen naast de vele, die er reeds zijn. Hebben we daarmee bij de afgeloopen verkiezing nog niet genoeg leergeld betaald? Mij dunkt de Indische belangen zijn te groot om mee te doen aan de stemmenverbrokkeling. waaraan de belangengroepjes zich schuldig maken en het is beneden de waardigheid van Indië, bij de gratie van eenige duizenden ,,neutrale" kiezers één (of geen) specialen Indischman in de Tweede Kamer te krijgen. Er is echter nog een ander groot bezwaar tegen de richting-Fokkens. Het is mogelijk, dat enkele honderden, neem zelfs aan enkele duizenden kiezers in den Lande te vinden zijn, die voor alles, wat niet Indië betreft, zóó neutraal zijn, dat het hun volkomen onverschillig is of de man, dien zij kiezen, anti-revolutionnair is of anarchist, of R. Katholiek, of vrijzinnig-democraat, of tot eenige andere partij of groep behoort. Laat ons aannemen, dat diezelfde duizenden wat Indië betreft daartegen wèl een bepaalde politiek voorstaan, en wel allen dezelfde. Wat bereikt men dan nog? Hoogstens, dat een Indischman in de Kamer komt. buiten elk partijverband tot steun voor zijn inzichten. Wat heeft Indië daaraan? Welke moreele kracht kan zulk een volksvertegenwoordiger ontleenen aan zijn verkiezing niet door Indië, niet ook door hen, die belang stellen in Nederlands politiek, maar door ,,koloniale menschen", die neutraal zijn ten aanzien van deze politiek?

Neen! geheel Nederland moet stemmen ook over de ten aanzien van Indië te volgen politiek, en daartoe moet elke partij haar aanhangers gelegenheid geven door minstens één Indischen candidaat te stellen, maar zóó dat men door op hem te stemmen, ook een behoorlijke kans heeft hem verkozen te zien. Dit doel wordt *niet* bereikt door hem slechts in één kieskring op een lijst te plaatsen; integendeel daardoor wordt die mogelijkheid beslist uitgesloten. Zelfs al wordt hij No. 2 of 3 op een in alle kieskringen ingediende lijst geplaatst, is de kiezer, door op hem te stemmen, niet zeker, dat hij daardoor zoo goed mogelijk zorgt, dat een Indischman in de Kamer komt. De nieuwe regeling van het kiesrecht doet echter een ander middel aan de hand om hen te bevredigen, die hun bizondere zorg willen wijden aan de verkiezing van een specialiteit voor Indië, maar wien toch ook Nederland te na aan 't hart ligt om neutraal te zijn ten aanzien van de vraag, welke politiek hun Indische candidaat voor het moederland zal willen steunen.

Elke partij kan meer dan één lijst indienen. Door deze te verbinden wordt er voor gewaakt, dat, zoo op de eene onverhoopt te weinig stemmen worden uitgebracht voor een eigen candidaat, die stemmen niet voor de partij verloren gaan, misschien zelfs aan een andere ten goede komen. Welnu, Indië is een zóó groot deel van het Rijk en de Indische belangen zijn van zóó groot gewicht ook voor het moederland, dat het volkomen verantwoord is, als *elke partij een afzonderlijke lijst van Indische candidaten* opmaakt, welke dan *in alle kieskringen* worde ingediend. Deze lijst behoeft niet veel namen te bevatten. Dit is zelfs minder wenschelijk, daar men dan licht bezwijkt voor de verleiding door veelheid van candidaten velen te vriend te houden; maar tevens anderen kan afschrikken, die ,,niet de kans willen loopen mee te werken tot de verkiezing van dezen of dien, welken ze waarachtig ook op die lijst hebben geplaatst."

Mij dunkt een lijst van drie Indische candidaten is voor elke partij voldoende. Degenen in de partij, wie het in 't bizonder te doen is om een koloniale specialiteit in de Kamer, zijn daardoor verzekerd, dat hun stem alleen daartoe zal dienen, wanneer in hun gansche partij daartoe genoeg stemmen verkregen worden, terwijl zij tevens in 't algemeen hun partij daardoor dienen.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik om ook nog iets op te merken over de keuze van Indische specialiteiten om op de lijsten te worden geplaatst. Van de meesten is, althans in Nederland, weinig bekend op 't oogenblik hunner candidaatstelling, tenzij ze te voren reeds in de Staten-Generaal hebben zitting gehad; maar juist voor Indië is 't gewenscht te zorgen voor geregelde vernieuwing; want in dezen tijd van snelle veranderingen is iemand, die tien, twintig jaren geleden die kolonie verlaten heeft, daar feitelijk vreemd geworden. Natuurlijk kan hij wel door studie, correspondentie en het geregeld volgen der berichten goed op de hoogte blijven; maar het is toch niet wenschelijk allen invloed te laten bij personen, die de *tegenwoordige* tropen eigenlijk slechts kennen uit berichten, en met hun op eigen ondervinding rustende ideeën daaromtrent nog staan in een Indië, dat tot het verleden behoort. Er moeten dus nieuwe menschen worden ingeleid en daarvan moet men wat meer weten. In de eerste plaats zou ik daarom den raad willen geven: gaat, eer gij een voorloopige lijst opmaakt, waaruit gij uw Indische candidatenlijst zult kiezen, eens te rade met Indische kringen. Daar zult gij allicht omtrent de personen, op wie uw oog is gevallen, veel vernemen, dat voor uw voorloopige keuze reeds van belang is: zelfs al betreft het maar onbillijke vooroordeelen, berustend op het Indisch verleden van een aspirant-candidaat, het is goed, dat gij ze kent: want het is toch zaak ook met persoonlijke omstandigheden rekening te houden en zooveel mogelijk een candidaat te kiezen, die niet eenige tien-, honderd-, wellicht duizendtallen stemmen van Indische lui voor u verloren doet gaan, welke bij een andere even goede candidaten-keuze door u behouden, of wellicht zelfs nieuw geworven waren.

In de tweede plaats zou mijn raad luiden: dat elke partij tijdig zorge, dat de Indische specialiteiten, die tot haar behooren, *zich doen kennen;* niet met het doel bij gelegenheid candidaat gesteld te worden; mij dunkt niemand moet zich daarvoor opdringen en de voorbereiding der candidaten-keuze moet zóó plaats hebben, dat de eerzuchtigen geen gelegenheid hebben zich op te dringen; maar met het doel in de partij een gemeenschappelijke meening te doen

rijpen omtrent de te volgen koloniale politiek. Door deze werkzaamheden te publiceeren voor de leden der partij en in 't algemeen door omtrent alle leden der partij, die daarvoor in aanmerking komen, de noodige gegevens te verzamelen en geregeld bij te houden, zou men bij het naderen van nieuwe verkiezingen tijdig een overzicht gereed hebben van alle krachten, waarover de partij heeft te beschikken; waardoor het niet moeilijk zal vallen de candidaten uit te pikken, die men noodig heeft, in plaats van op 't laatste oogenblik een greep in het duister te doen.

Mij dunkt dat degenen, wien Indië ter harte gaat, de belangen van moederland en koloniën beiden beter zullen dienen door in hun partij aan te dringen op een regeling der candidaatstelling als boven uiteengezet, waardoor de verkiezing van Indische specialiteiten zoo goed mogelijk wordt verzekerd, dan door een bond te vormen, die hoogstens een enkele Indische specialiteit in de Kamer kan brengen en dan nog een, die ten aanzien van het door hem vertegenwoordigd Rijk in Europa politiek kleurloos of een kameleon zou moeten zijn.

I. A. NEDERBURGH.

De Inlandsche Bevolking, Opium, Speelpacht, Pandhuizen en Gevangenis.

—o—

Het is van algemeene bekendheid, dat opiumkit of verkoopplaats van opium, pandhuizen en speelplaatsen, voor de Inlandsche bevolking zeer nadeelige instellingen zijn, die haar moreel en financieel zeer veel schade en leed berokkenen, terwijl het land daaruit reusachtige voordeelen trekt, welke bewust of onbewust worden aangewend om de Inlandsche bevolking, middels onderwijs verstandelijk te ontwikkelen en economisch sterker te maken, want het is immers de bedoeling van de Nederlandsche regeering om de bevolking dezer landen lichamelijk en moreel op te voeden en intellectueel te ontwikkelen.

Bekijkt men deze zaken wat meer van nabij, dan is men toch geneigd te zeggen, dat hierdoor een eigenaardige toestand is geschapen. Uit voor die Inlandsche bevolking hoogst nadeelige instellingen trekt men gedeeltelijk de middelen om hare kinderen het zoo hoog noodige intellectueele en moreele onderwijs te kunnen geven, benevens een betere lichamelijke verzorging, middels uitgebreide bestrijding van allerlei ziekten door een geneeskundigen dienst, het verbeteren van woningen en het doen voortbrengen van goed voedsel.

Men getroost zich zeer veel moeite om den Inlander op allerlei wijzen op te heffen, zijn materieelen, geestelijken en moreelen toestand te verbeteren, en ziet daarbij over het hoofd, dat de bestaande ellende voor een groot deel is gelegen in het instandhouden van bovenvermelde instellingen.

Via pandhuisdienst, opiumregie en speelpacht belandt *Kromo* nog al eens in 's Lands gevangenis, al weer een inrichting die in *zijn* belang zóó is ingericht, dat hij er een ambacht kan leeren, om later daarmede in de maatschappij zijn brood te kunnen verdienen, en het land er bovendien een zoet winstje mede maakt, 't geen welkom is ter bestrijding der kosten voor doeleinden alsvoren genoemd.

Voorwaar een even loffelijk streven, als het verbeteren van den gezondheidstoestand der bevolking, en het geven van onderwijs op velerlei gebied.

Het is alleen maar jammer, dat instellingen als bovenvermeld moeten dienen om aan de middelen tot verbetering te kunnen komen, want wat met vermeerdering van onderwijs, voeding, woning en gezondheidsverbetering wordt bereikt, doen de gemelde instellingen weder te niet. Men bereikt inderdaad dikwijls niets dan den volgenden cirkelgang: door meerdere intellectueele ontwikkeling, beleening, schuldmaken, opiumschuiven, dobbelen, meermalen gevangenisverblijf met tenarbeidstelling tot het leeren van een ambacht, en ontslag uit laatstgenoemde inrichting om met het geleerde ambacht en nu zelfs gemakkelijker, van voren af aan te kunnen beginnen. Alzoo veelvuldig nuttelooze tijd-, geld- en krachtverspilling.

Het is dan ook intreurig en een schande voor Nederland, dat nog geen einde is gemaakt aan deze wantoestanden, waardoor wel is waar vele Nederlanders een bestaan vinden en het land groote winsten maakt, doch waardoor de bevolking in deze gewesten al onnoemelijk veel heeft geleden en blijft lijden. — De bij deze takken van dienst bescheiden ambtenaren kunnen zeer goed, wegens het groote gebrek aan goede werkkrachten bij alle Departementen, ergens anders een emploi vinden, waarmede de Regeering gebaat en deze landsdienaren niet geschaad behoeven te worden, terwijl de benoodigde Staatsinkomsten wel op andere wijze te bekomen zijn, als Indië maar financieel zelfstandig wordt gemaakt.

Er zijn verschillende vereenigingen, die het genoemde kwaad van opium-schuiven, spelen, beleenen enz. bestrijden, doch zonder veel resultaat, en geen wonder.

Zoolang de staat van Nederland geen einde maakt aan de gelegenheden tot opiumschuiven, beleeningen, dobbelen, enz., ja erger nog, die zelf in het leven roept en blijft exploiteeren, is het trachten van verbetering brengen in deze een onbegonnen werk, en zal veler *Kromo's* gang zijn en blijven, zooals boven reeds gezegd: via pandhuisdienst, opiumregie en speelpacht naar de gevangenis of, indien het laatste wordt voorkomen, naar een ellendig bestaan.

Het zou echter onbillijk zijn, alle schuld van deze misstanden alleen der regeering in de schoenen te schuiven.

De Inlandsche bevolking gaat in deze evenmin vrij uit en allerminst de Hoofden en meer ontwikkelden onder hen.

Zij, die allerlei vereenigingen oprichten, ten einde daardoor de belangen van hun volk of misschien hun eigen belangen te kunnen dienen, doch niet als één man te velde trekken om de ondeugden van hun volk te beteugelen en uit te roeien, door het eischen van opheffing van voor den Inlander zoo hoogst nadeelige instituten.

Zij willen verbetering op elk gebied, behalve blijkbaar op het allereerst noodige. Of zijn ze bevreesd, dat de regeering dan zal zeggen, „best, wij schaffen pandhuis, speelpacht en opiumkit af en verbieden beleening, spelen en het verkoopen van Indische „volkskanker", maar dan kunnen wij, wegens gebrek aan geld, aan uw andere eischen van onderwijs, woningverbetering, meerdere en betere geneeskundige behandeling enz. niet voldoen"? Wel, laten ze dan antwoorden: „het zij zoo, liever stellen wij ons tevreden met wat wij te dien opzichte thans hebben, en eerlijk gezegd is dit betreffende het onderwijs voorloopig genoeg, dan nog langer aan te zien, dat een groot gedeelte van het volk door regeeringsinstellingen lichamelijk en geestelijk wordt vermoord."

Hoofden, leiders, voormannen van het volk en besturen van vereenigingen, die in allen ernst het heil der Inlandsche bevolking beoogen, schrijft vóór en boven alles in uw werkprogram: afschaffing pandhuisdienst, opiumregie, speelpacht, beteugeling met alle eerlijke ten dienste staande middelen van het gebruik maken van deze gelegenheden door de bevolking, en eerst daarna al uw ander streven tot het opheffen en verbeteren van het volk.

Voert deze actie met alle kracht, die in u is, werkt in deze met de regeering in Nederland en hare vertegenwoordigers in Nederlandsch-Indië saam, door een degelijke behandeling en behoorlijke voorbrenging dezer onderwerpen en zoekt in samenwerking op andere wijze de benoodigde middelen voor de verbetering van de maatschappelijke en geestelijke toestanden van de bevolking in Nederlandsch-Indië.

EEN VOLKSVRIEND.

Midden-Java, 14 Mei '18.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De pasarkwestie te Solo.

Onlangs hebben we in deze rubriek melding gemaakt van de pasarhistorie te Solo, waarin de major-Chinees aldaar zoo'n voordeelige rol heeft, en

jaarlijks met niets-doen een 25 à 30 duizend gulden in den zak steekt.

De redacteur in Midden-Java van het ,,Soer. Hbl.'' deelt aangaande die geschiedenis nog een en ander mee. Lange jaren geleden kreeg de majoor-Chinees van den Soenan het recht tot exploitatie van den grooten pasar te Solo. Een jaar of tien geleden liet hij er nieuwe loodsen zetten, maar niettegenstaande die uitgaaf van *f* 40.000 berekent men, dat hij tot nu toe een zuivere winst van *f* 300.000 in den zak gestoken heeft.

Wel wist de resident eenige jaren geleden gedaan te krijgen, dat in het vervolg 20 pCt. aan de Negri zou worden afgestaan, die dan voor het gewoon onderhoud zou zorgen, maar een poging om de pasar aan te koopen stuitte af op de som van *f* 650.000, die de majoor er voor vroeg.

,,Nu verkeert de pasar al sinds geruimen tijd in een toestand van groote verwaarloozing: de loodsen zijn vervallen, de daken zijn lek, alles is er even vies en smerig. En dan stinkt het er gruwelijk: de toestand is naar het oordeel van alle ambtenaren schandelijk.

De majoor-Chinees trekt zich van dit alles niets aan; zijn r e c h t is iedere maand een paar mille te toucheeren; plichten heeft-ie daarvoor niet.''

De dienst der Soenanswerken heeft een plan ontworpen tot verbetering ten bedrage van *f* 17.000, doch de majoor weigert daarvan 80 pCt. voor zijn rekening te nemen.

Of er dan niets aan te doen is? Een zeer eenvoudig middel geeft genoemde redacteur aan de hand. Ten oosten van den bestaanden pasar ligt een terrein, dat voor een 2 ton zeker zal zijn schoon te maken. Daarop zette men flinke loodsen, waarmee wellicht een bedrag van 50 mille gemoeid zal zijn, zoodat men voor 2½ ton een nieuwen pasar zou hebben, die jaarlijks een winst van 25 à 30 duizend gulden gevende, in 8 à 10 jaren geheel vrij zou zijn.

En men late den majoor-Chinees zijn pasar, die altijd nog geschikt te maken is voor den verkoop van varkensvleesch.

Indien het Soenansrijk geheel vrij staat tegenover den Chinees, zou deze oplossing zeker wel de eenvoudigste en meest practische zijn.

Praatje over Tapanoeli als cultuurgebied.

De heer H. J. H u b e r geeft in de ,,Deli Ct.'' zijn indrukken weer van een tocht, door hem van uit Deli gemaakt naar Tapanoeli.

Allereerst beschrijft hij den tocht naar en over het Tobameer, aan welke beschrijving we een en ander willen ontleenen. Komt men na een autotocht van een paar uren vanuit S i a n t a r te P a n a h a t a n aan den N.-Oostelijken oever van het Tobameer, zoo heeft men nog een 3 K.M. naar beneden te wandelen, om de ligplaats te bereiken van het motorbootje, dat den reiziger naar B a l i g é zal voeren. De vermoeienis dezer afdaling naar het meer wordt ruimschoots vergoed door het heerlijk schouwspel, dat het Tobameer biedt.

,,Schitterend zijn de lichteffecten, welke de zon toovert op het helder blauwe water, dat scherp afsteekt bij de hooge, steile oevers, welke overdekt zijn met een licht groen kleed van lalang, waartusschen hier en daar een Batakkampong, verscholen achter boomen en struikgewas, verborgen ligt.'' Staat men nog op den hoogen oever en laat men den blik gaan over het panorama, dat het meer te aanschouwen geeft, zoo lijkt het of daar beneden kaboutertjes rondkruipen en notedopjes op 't water drijven; het motorbootje, dat den reiziger naar B a l i g é moet voeren, lijkt wel het schuitje van een naaïmachine, doch naarmate men den oever nadert, nemen menschen en voorwerpen grooter vormen aan en komt er vertrouwen in u voor het vaartuig, dat u moet overbrengen. Blijft het weer kalm, zoo is de overtocht een pleziertochtje, maar begint het te spoken op die binnenzee, dan is zeeziekte voor menig reiziger een niet onbekende ziekte.

Kaal zijn de steile hellingen. Slechts hier en daar een kunstig aangelegde sawah met een kleine bataknederzetting in de buurt, waaromheen aarden wallen, die het geheel op een versterkte legerplaats doen lijken.

Te B a l i g é zet het bootje den reiziger af vlak bij de pasanggrahan.

De tocht B a l i g é—S i B o r o n g-B o r o n g—T a r o e t o e n g—S i b o g a vergt ongeveer 5 uur. Het eerste deel loopt bijna geheel door vlak terrein. Tusschen S i B o r o n g-B o r o n g en T a r o e t o e n g gaat de weg langs den bovenloop van de Batang Taroe-rivier, waaraan Taroetoeng schilderachtig ligt, en vanwaar de weg aanzienlijk begint te stijgen en te kronkelen. ,,Hoe verder men komt, hoe meer men onder den indruk komt van het grootsche wegenwerk, indien tenminste de reiziger niet wagenziek wordt. Doch wie op dit traject wagenziek mocht worden, zal zich aan 't eind getroost voelen door het schitterend vergezicht op de baai van Siboga. Ver vooruit ziet men heel in de diepte de blauw-groene zee met enkele eilandjes, begroeid met hoog geboomte, terwijl de tallooze visschersschuitjes der strandbewoners aan het geheel het rustige niet ontnemen.

Het centrum van het Tapanoelisch cultuurgebied is om en bij B a t a n g T a r ô e, waar de onderneming van dien naam, met Anggoli en Bah Bangoen samen de Sumatra Caoutchouc Plantage Maatschappij vormen, welke met de Caoutchouc Plantage Mij. ,,Tapanoeli'', de Sigoba Caoutchouc Plantage Mij., de Caoutchouc Cultuur Mij. ,,Kalitengah'' en de Fransch-Javasche Exploitatie Mij. samen onder één hoofdadministratie staat.

Geschiedde de ontginning in den beginne met vrije Batakkers, sedert de instelling van de arbeidsinspectie kregen deze loonen als in Deli, terwijl ook langzamerhand Javanen aangevoerd werden, waarvan er nu reeds een 4000 op de verschillende ondernemingen werken.

De arbeidstoestanden zijn in Tapanoeli als op de beste ondernemingen in Deli. De koeliewoningen zijn keurig en flink gebouwd met ruime erven en goede badgelegenheden, terwijl de geneeskundige dienst uitstekend is geregeld, zoodat de malaria, die in Tapanoeli veel slachtoffers maakt, met goed succes bestreden is. Door de samenwerking van bestuur en geneeskundigen dienst werden de door dr. Schüffner aanbevolen maatregelen uitgevoerd, tengevolge waarvan het sterftecijfer aan malaria a a n m e r k e l ij k daalde. Het bezoek van den regeeringscommissaris, den heer Liefrinck, had ten opzichte van de bestrijding dier ziekte geen gunstig gevolg, daar een deel van den dwang, die op de bevolking gelegd was om muskieten te vangen, opgeheven werd, tengevolge waarvan het sterftecijfer weer steeg.

Wellicht is het groot aantal administrateurs en assistenten, die vanuit Deli naar Tapanoeli trokken, oorzaak, dat de wijze van cultiveering op Delische leest geschoeid is. Alles is vrij royaal opgezet: de fabrieken modern, de huizen van administrateurs en assistenten keurig en netjes.

Voor ontspanning van het Inlandsch, zoowel als van het Europeesch personeel doet men het noodige. Op een der ondernemingen van de N. V. Rotterdam Tapanoeli Cultuur Mij. is een bioscoop, gebouwd voor rekening van de maatschappij, waar uitgekozen films worden vertoond.

De club te B a t a n g T a r o e is een ,,juweeltje''.

Het vereenigingsleven begint ook te ontluiken. De cultuurlichamen hebben een plantersvereeniging gesticht, waardoor het mogelijk is, om bij bestuur en regeering met de noodige macht te kunnen optreden om de voor de cultuur onmisbare maatregelen te doen nemen, welke maatregelen de bevolking van Tapanoeli ook weer ten goede komen, daar de cultures welvaart en vooruitgang brengen, en op verschillende wijzen den algemeenen bloei van 't gewest bevorderen. Ook is te B a t a n g T a r o e een vrijwilligerscorps opgericht, dat 27 leden telt.

Opmerkelijk is het, dat op laatstgenoemde plaats, die het middelpunt van de cultures is, geen controleur gevestigd is, wat voor de cultuur-maatschappijen een groote aanwinst zou zijn, indien de regeering tot een dergelijke vestiging overging.

Ten slotte vermeldt schr. een en ander over S i b o g a, de invoerplaats van alles, wat het ge-

west noodig heeft. De plaats is gunstig gelegen, al kunnen de schepen ook niet „aan den wal” komen.

Berucht als de plaats was door de malariaplaag, heeft men er een oogenblik aan gedacht Siboga op te geven als hoofdplaats. Door krachtig ingrijpen van den resident zijn de toestanden echter heel wat verbeterd en indien de groote weg van Medan naar Padang voltooid zal zijn en daarenboven de spoorweg naar Siboga aangelegd, verwacht schr., dat Siboga zal worden het „Medan” van de Westkust.

Ten einde eenig denkbeeld te geven van de belangrijkheid van Siboga geeft schr. eenige cijfers, loopende over het eerste halfjaar van 1917. Toen werd vanuit Siboga uitgevoerd: 622,000 K.G. benzoë, 593.000 K.G. caoutchouc hevea, bijna 5000 K.G. ficus van boschproducten, ruim 5000 K.G. damar en ruim 60.000 K.G. gepelde koffie.

Inlandsche Ziekenverpleging.

In het laatst van Januari werd, zooals de „Java Bode” meedeelt, te Batavia een nieuwe kraamvrouwkliniek geopend der Vereeniging tot bevordering van Inlandsche Ziekenverpleging.

Jhr. Mr. De Graeff hield toen een rede, waaraan we een en ander ontleenen.

In 1912 werd op initiatief van de in Indië algemeen bekende Charlotta Jacobs opgericht de Vereeniging: Studiefonds opleiding vrouwelijke Inlandsche artsen, alias Sovia, met het doel om den strijd aan te binden tegen het doekoeneuvel. Uitgaande van de zeer juiste gedachte, dat de kans om Westersche begrippen op het gebied van behandeling en verpleging van kraamvrouwen en zuigelingen in de Inlandsche wereld ingang te doen vinden, aanzienlijk zou worden verhoogd indien die begrippen door Inlandsche vrouwen werden gepropageerd, viel de keuze op het middel: opleiding van Inlandsche vrouwen tot Inlandsche artsen, waarbij echter, zooals de ervaring zou leeren, te hoog gemikt werd. Immers meldde zich in 1912 slechts één meisje aan en in 1913 een tweede, maar daarbij is het dan ook gebleven.

Dat het bij dit tweetal gebleven is, ligt niet aan gemis aan aanleg, intellect en energie van de Inlandsche vrouw, maar aan het feit ,dat de tijden in 1912, nog niet rijp waren, evenmin als ze nu reeds rijp zijn. „Wanneer men in aanmerking neemt, hoe weinig er vroeger is gedaan aan de opvoeding en gewone schoolopleiding van Inlandsche meisjes, hoe eerst sinds kort in die richting wordt gewerkt, dan behoeft het m. i. geen verwondering te wekken, dat men door aan Inlandsche meisjes de gelegenheid te bieden om nu maar ineens zich toe te leggen op de even zware als langdurige studie voor Inlandsch arts, een te groote sprong werd gemaakt.” Hoewel de opgedane ervaring voor de eerste bestuurders een groote teleurstelling moet geweest zijn, was er van moedeloosheid geen sprake. Het aanvankelijk doel vast in 't oog houdende vond men ten slotte een ander middel: niet in de eerste plaats door de vrouwelijke Inl. geneeskundigen, maar door de vrouwelijke Inl. verpleegsters, tevens vroedvrouwen, zou het doekoeneuvel bestreden worden.

De stoot daartoe werd gegeven door mevrouw Idenburg. Hetgeen in de Vereeniging reeds broeide, werd aangewakkerd door de belangstelling van mevrouw Idenburg en de medewerking van den B. G. D. Zou de opleiding tot verpleegster van overheidswege geschieden, de Vereeniging zou de Inlandsche leerlingen moreel en financieel steunen, en vooral haar een passend tehuis bezorgen.

Dr. Valk nam de eerste vier meisjes aan het Stadsverband in opleiding en bezorgde ze huisvesting bij een tweetal Europeesche pleegzusters, en verschafte, toen het viertal tot een achttal aangroeide, de meisjes een uitnemend onderdak bij zich zelf aan huis.

Toen het aantal leerlingen echter toenam, kon Dr. Valk de toch al merkwaardige elasticiteit van haar huis niet tot nòg grooter spanning brengen en moest er omgezien worden naar een eigen internaat, dat gevonden werd in een eenvoudige woning op Tanah Pinggi, waar de meisjes ondergebracht werden onder toezicht van een oudere Inlandsche vrouw.

Al spoedig bleek echter, dat de huisvesting te beknopt was, dat de dagelijksche omgeving in haar eigen tehuis spotte met de lessen en beginselen van hygiëne en zindelijkheid, welke den meisjes dagelijks op het Stadsverband werden bijgebracht, dat het toezicht onvoldoende was, orde en regelmaat ontbraken en dat er van werkelijke opvoeding geen sprake was.

De oplossing was wel gemakkelijk aan te geven, maar minder eenvoudig was het ze te verwezenlijken. Pogingen, die aangewend werden, mislukten en toen men dus feitelijk met de handen in het haar zat, werd de oplossing gevonden in uitbreiding der taak.

Het plan voor die uitbreiding kwam het eerst op bij Dr. Hulshoff, die uit ervaring wist, dat de opleiding in het Stadsverband den meisjes niet kon geven, wat ze noodig hebben, omdat aldaar het materiaal niet in voldoende mate aanwezig is, vooral niet, waar het betreft het geven van praktijk op verloskundig gebied.

Hierin was alleen te voorzien door aan het tehuis te verbinden een polikliniek voor vrouwen en kinderen en eindelijk een kliniek voor zuigelingen.

Dank zij de van verschillende zijden ontvangen hulp is de vereeniging erin geslaagd uitvoering aan het plan te kunnen geven, zoodat nu de kliniek geopend is en een veld voor oefening is voor de a.s. Inlandsche verpleegsters en a.s. vroedvrouwen, maar tevens, en dit is niet van minder belang, een zegen is voor de Inlandsche vrouwen en kinderen, die daar in toenemend getal hulp en steun komen zoeken. Ondanks de van vele zijden ontvangen steun, waaronder in 't bijzonder vermeld moet worden een vorstelijke gift van den bekenden Majoor-Chinees te Medan, den heer Tjong A Fie, heeft de vereeniging, nu het gebied harer zorgen uitgebreid is, nieuwen steun noodig. In 't belang van het voorzeker schoone doel, dat ze nastreeft, hopen we zeer, dat haar die steun niet zal ontbreken.

Suriname.

Aan het op 8 dezer hier te lande ontvangen, op 22 Mei t. v. gedagteekend Surinaamsch Mailverslag, is het navolgende ontleend:

De gezondheidstoestand was over het algemeen bevredigend. De weersgesteldheid was gedurende de maand Mei gunstiger voor den landbouw dan in April te voren.

Van 23 April tot 15 Mei 1918 werden uit Suriname uitgevoerd: Balata 7922 K.G.; cacao 576.710 K.G.; suiker 604,700 K.G.; goud 37,826 gram; hout: 48 M³., 20 stère brandhout en 300 K. G. letterhout; Mangrovebast 61,575 K.G., vezelstoffen plm. 5000 K.G.; rum 94,833 L.; melase 79,830 L.

Bij de afzending van het verslag was er nog weinig verandering ten goede gekomen in den zorgelijken toestand ten opzichte van de voedselvoorziening in Suriname.

Het meel uit Argentinië was nog niet aangevoerd, en de pogingen om rijst uit het buitenland aan te voeren hadden nog niet tot goede uitkomst geleid.

Uit de rede, waarmede de gouverneur op 14 Mei 1918 het nieuwe zittingjaar der Koloniale Staten opende, zijn de volgende gegevens overgenomen:

De bevolking nam in 1917 door natuurlijken aanwas toe met 1076 personen. Het sterftecijfer was 18.1 op de 1000 inwoners. De cacao-opbrengst van 1917 overtrof die van 1916 met 3730 balen van 100 K.G. Zij was in totaal 2,243,595 K.G. Ook de koffieoogst ging in 1917 met 7815 balen vooruit en bedroeg in totaal 1,546,093 K.G. Uit den suikeraanplant werd in 1917 1,328,000 K.G. meer verkregen dan in 1916, waardoor de oogst van 1917 steeg tot 14,360,105 K.G.

Ook de gewassen van den kleinen landbouw vertoonden over het algemeen een grooter opbrengst in 1917 dan in 1916.

De balatawinning wees in 1917 eene stijging aan

van 118,273 K.G., ni vergelijking met 1916. Zij bedroeg in 1917 totaal 887,565 K.G.

* * *

Onder het hoofd ,,*Suriname nog steeds wireless*'' schrijft ,,De Surinamer'' van 23 Juni:

,,Curaçao is reeds in het bezit van een wireless en lacht Suriname uit, omdat wij ons nog moeten behelpen met een kabel, welke voortdurend defect is en ons van het buitenland afhankelijk maakt.

Al de welsprekendheid der Koloniale Staten-leden hebben het Bestuur en de Regeering nog niet kunnen doen besluiten tot de oprichting een een draadlooze.''........

Het blad is in het bezit van een prospectus van een Amerikaansche fabriek van draadlooze installaties, die de nieuwste toestellen bezit en zeer vele inrichtingen aan de Regeering der Vereenigde Staten geleverd heeft. ,,Een volledige inrichting, welke eene capaciteit bezit tot voorbij Curaçao, komt te staan op 3250 dollar, welke som met den lagen koers van *f* 2.15 op nog geen *f* 7000 komt te staan.''

,,Voor een som van $^1/_3$ minder dan ons subsidie aan de Fransche kabelmaatschappij bedraagt, kunnen wij eene draadlooze telegrafische verbinding verkrijgen met Curaçao, dat op zijn beurt met de Ver. Staten van Amerika verbonden is.''

,,Wij vreezen, dat er nog wat bij zal moeten, maar hoe dit ook zij, lang kan Suriname niet zonder een draadloos station blijven. ,,Men meent in Citykringen — aldus de heer C. R o z e n r a a d in het bijvoegsel van ,,De Telegraaf'' van 17 Augustus — dat, welke ook de zorgen zijn, waaronder het moederland gebukt gaat, de ontwikkeling der koloniën ten zeerste moet worden bevorderd.''

Dit geldt ook voor *ons* land en *onze* koloniën.

Dan vertelt ,,De Surinamer'' verder, dat de Amerikaansche Bauxiet-maatschappij van plan is haar werkplaats Moengo met Paramaribo te verbinden en Paramaribo met Demerary door middel van een Cutting en Washington Radio Apparatus.

* * *

,,De Surinamer'' van 30 Juni acht het noodig te betoogen, dat de zoo dikwijls uitgesproken beschuldiging van luiheid aan het adres van de creolen, volkomen ongegrond is. Onder meer wordt aangehaald de meening van den heer v a n R e i g e r s b e r g V e r s l u y s, die den spoorweg van Paramaribo naar de Sarakreek heeft aangelegd en dagelijks met een 1800-tal arbeiders te doen had. In zijn ,,*Aanteekeningen betreffende spoorwegaanleg in Suriname*'' (,,De Ingenieur'' van 29 Febr. 1908) zegt de heer V e r s l u y s van den stadsneger: ....

,,Tegelijkertijd worden dan ook vele dwaze vooroordeelen op zijde gezet en blijkt dezelfde man, die in de stad geen pakje zelf wilde dragen, een krachtig roeier, onvermoeid lastdrager en als hij 't in zijn belang acht, een vlijtig en vruchtbaar arbeider. Voor pionier in het binnenland is hij buitengewoon geschikt......''

Daarentegen van de Barbadianen: ....,,Op allerlei wijze was gepoogd hun het verblijf aangenaam te maken en rekening te houden met hun eigen gewoonten, werkwijze, enz. Deze proef mislukte dubbel. In de eerste plaats bleken het luie, onwillige en onhandelbare menschen, in de tweede plaats konden zij niet tegen de malaria''......

,,Wat den zoogenaamden afkeer van den veldarbeid betreft — aldus ,,De Surinamer'' — reeds vroeger hebben wij aangetoond, dat er van een eigenlijken afkeer van den landbouw geen sprake is. Uit een psychologisch oogpunt beschouwd moet het integendeel in sterke mate de verwondering opwekken, dat zoowel de kleurling als de neger geen onverzoenlijken afschuw heeft voor elk veldwerk.''

Het blad doelt hier op de herinneringen uit den slaventijd.

* * *

In de onderscheidene Surinaamsche bladen, die ons per laatste mail bereikten, vinden wij interessante beschouwingen over de pogingen door de suikerplantage Rust en Werk aangewend om immigranten, wier werkovereenkomst geëindigd is, door aanbieding van voordeelige voorwaarden, te bewegen zich op de plantage te vestigen.

Kosteloos en wel voor den tijd van vijf achtereenvolgende jaren, wordt aan gewezen contractanten, op wier behoud de onderneming gesteld is, binnenspolders een stuk land aangewezen ter grootte van 1 H.A., op welk perceel de gebruiker zich verbindt rijst en andere eenjarige gewassen te verbouwen.

Plantmateriaal wordt door de plantage kosteloos verstrekt.

Voor het bouwen van eene woning, voor de bewerking van het perceel, kan aan den gebruiker een renteloos voorschot worden verstrekt van ten hogste *f* 250, terug te betalen binnen twee jaren na de verstrekking. Het voorschot kan worden verrekend met levering van producten tegen marktprijs.

Als wederdienst voor den kosteloozen afstand van het perceel land en de verdere voordeelen, verbindt de ex-contractant zich om ten minste vier dagen in de week voor de plantage veld- en fabrieksarbeid te verrichten tegen een loon van ten minste 12 cent per uur, d.i. bijna 50 pCt. meer dan het immigrantenloon.

De gebruiker van het perceel moet op de plantage wonen en mag zich op dagen, waarop werk van hem kan gevorderd worden, zonder voorafgaand verlof van den werkgever, niet van de plantage verwijderen.

Voor elken rijstoogst zal de gebruiker zeven achtereenvolgende werkdagen kunnen vrijblijven van het verleenen van diensten aan de plantage.

Jammer, dat de plantages niet reeds vroeger begonnen zijn met de vorming van een betrouwbare arbeidsmacht op de plantages. In Britsch Guiana, waar men wèl zoo wijs is geweest, is de toestand zoo dat 80 pCt. der plantagearbeiders vrije arbeiders zijn.

* * *

,,Energieke Britsch-Indiërs'', schrijft ,,De West'' van 11 Juni boven de volgende mededeeling: ,,Over niet al te langen tijd, zal men van Nieuw Nickerie naar de Corantijn kunnen wandelen. Energieke Britsch-Indiërs hebben reeds van af den van Drimmelen-polder een dam van ongeveer 2 KM. lengte aangelegd. Nog 2 K.M. verder, dan is de Corantijn bereikt. Dit geschiedt zonder financieelen steun van gouvernementswege. De gouvernementslandmeter Imanuel heeft alleen het toezicht en de leiding. De Britsch-Indiërs verdeelen zich in groepen van twintig, die ieder een stuk van 44 meter damlengte voor hun rekening nemen. Elk verlengstuk van den dam wordt onmiddellijk voorzien van een rijstveld daarnaast, ter diepte van een paar honderd meter.

De bedoeling van de Britsch-Indiërs is, om, wanneer de dam voltooid zal zijn, het gouvernement uit te noodigen, een nieuwen polder aan te leggen, die dan de Corantijnpolder zal heeten.''

* * *

,,De West'' (van 7 Juni) leest in de ,,Argosy'' van Demerary, dat weldra een handelsagent vanwege de Britsche regeering een rondreis zal maken door West-Indië. Het doel is de Britsche handelsbetrekkingen uit te breiden met de Britsche, Hollandsche en Fransche West-Indische koloniën. De van regeeringswege benoemde handelsagent heet A. J. Pawitt.

Aan dit bericht voegen wij de opmerking toe, dat inmiddels *onze* handelsbetrekkingen met onze eigen West-Indische koloniën achteruitgaan, omdat de K. W. Ind. Maildienst geen kans ziet de rechtstreeksche verbinding te onderhouden.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Ambonsche dwarsdrijverij. De heer *A. Th. Manusama* is nog niet uitgepraat (zie ons vorige weekoverzicht). In een volgend *Ingezonden stuk* trekt hij nogmaals hiertegen te velde. Hij haalt een telegram uit Ambon aan, luidende: ,,De voor den 30en April in het bioscoopgebouw door het afdeelingsbestuur van de vereeniging *Insulinde* uitgeschreven vergadering werd bijgewoond door 200 personen, allen aanhangers van *Casajangan*. De vergadering verklaarde zich tegen de benoeming van den heer *Soselisa* tot lid van den Volksraad. De vergadering kan natuurlijk niet worden beschouwd als het Ambonsche volk te vertegenwoordigen, daar slechts twee van de ruim dertig op het eiland Ambon wonende regenten haar bijwoonden.''

De lezers — alzoo de heer *Manusama* — zullen zich nog wel herinneren, dat ik Maandag j.l. (6 Mei) in een artikel ,,*Dom en Belachelijk*'', naar aanleiding van het eerste Ambonsche telegram betreffende de tegen de benoeming van den heer *Soselisa* geopperde bezwaren, een koud waterstraal heb gericht op

de malle beredderinɡ daar in Ambon. Wat ik toen heb uiteengezet, o.a. dat die Ambonsche volksvergadering zoowat synoniem is met een troepje verwaande hansworsten, dat zich het recht aanmatigde om namens het geheele Ambonsche volk te spreken (en te handelen, zooals het ook gehandeld heeft) vinden wij thans bewaarheid in het bovenaangehaalde draadbericht. Het is waar: het telegram spreekt niet van „hansworsten", maar moeten de aanhangers van *Casajangan* ten aanzien van 's mans geheele actie gedurende zijn verblijf op Ambon, niet als zoodanig worden gequalificeerd? Het lust mij niet die qualificatie nader te argumenteeren — dat zou vele kolommen druks vereischen — doch als *Casajangan*, die het grootste gedeelte van mijn volk heeft misleid, (n.l. het Ambonsche volk), dan wel een zijner aanhangers, daarop gesteld is, dan zal hij in mij den man vinden, die hem te woord zal staan. En dan zal ik beginnen met zijn bespottelijke reis van Ambon met eenige zijner satellieten naar den Gouverneur-Generaal (de welbekende mislukte Ambonsche deputatie, die de geheele Ambonsche maatschappij in discrediet heeft gebracht) eens serieus onder het mes te nemen. En dan kunnen de heeren *J. A. Soselisa* en *P. Rugebrecht*, die kort geleden naar Ambon zijn gegaan, in verband met de mislukte zending, wel verder getuigen van de handelingen des heeren *Casajangan* aldaar. (De lezers, die hierin belang stellen, kunnen wij verwijzen naar de verslagen, uitgebracht door de Bataviasche pers van de op 8 Februari in den Planten- en Dierentuin belegde vergadering onder de Amboneezen te Batavia). De heer *Casajangan* had, als ontwikkelde Batakker, moeten inzien, dat er nog Ambonneezen zijn, die hij niet zoo maar mag onderschatten en die zich niet zoo gauw een bril op den neus laten zetten. Intusschen is het den lezer uit bovenstaand telegram duidelijk, dat er hier eenige „raddraaiers" — zooals de *Javabode* ze terecht noemde — en wel vergiftigd met *Casajangan's* geest, aan het redekavelen zijn geweest. De heer *Casajangan* is nu eenmaal, na zijn vergeefsche poging om den Gouverneur-Generaal te spreken, gekant tegen de vereeniging „*Ambonsch Studiefonds*", waarvan de heeren *Soselisa* en *Rugebrecht* de voormannen zijn. — Waarom hij zoo het land heeft, vooral aan het hoofdbestuur van genoemde vereeniging, waarvan de heer *Soselisa* president is, kan hier moeielijk met een paar woorden worden gezegd, tenzij het geheele verhaal van de mislukte Ambonsche deputatie onder leiding van *Casajangan* wordt opgedischt. Die animositeit werd nog erger, toen beide heeren op Ambon kwamen om o.a. *Casajangan's* gestie en geest aldaar voor het volk te ontzenuwen. Voelt ge nu zelf lezer, waarom die tweehonderd personen, w.o. slechts twee dorpshoofden (want regenten in de beteekenis en waardigheid, zooals hier op Java, zijn zij niet) onder leiding van *Casajangan* zoo heftig protesteerden tegen de benoeming van den heer *Soselisa* in den Volksraad, terwijl zoowat een half millioen Ambonneezen daarbij zwijgen?

Wijziging Preventieve Hechtenis. De *Darmo Kondo* maakt met ingenomenheid melding van het volgende rondschrijven van den Procureur-Generaal, gericht aan de Hoofden van Gewestelijk en Plaatselijk Bestuur in N.-I.:

„Reeds meerdere malen bemerkte ik, dat er nog steeds bestuurshoofden zijn, welke, geroepen om dagelijks art. 83 van het z.g. *Inlandsch Reglement* toe te passen, blijkbaar geheel onbekend zijn gebleven met de principieele wijziging, welke door Staatsblad 1912 No. 455 in het stelsel der preventieve hechtenis is gebracht. Door dit Staatsblad is het iedere autoriteit, die een zaak van een preventieve in handen heeft, mogelijk en tot plicht gemaakt, om aan de bestaande hechtenis een einde te maken, zoodra deze niet langer noodig geoordeeld wordt en daarentegen de gelegenheid geopend, om op ieder oogenblik, waarop zulks noodig is geoordeeld, een verdachte in preventieve hechtenis te doen stellen voor een feit, waarvoor zoodanige hechtenis is toegelaten. Staatsblad 1912 No. 455 heeft zijn ontstaan te danken aan den ernstigen wensch der Regeering om een einde te maken aan de verwerpelijke gewoonte om elken Inlandschen justiciabele, die beschuldigd werd van een feit, waarop preventieve hechtenis was toegelaten, zonder meer in de gevangenis op te sluiten en daar tot aan de terechtzitting te laten zitten, waardoor bij landraden met achterstand het herhaaldelijk voorkwam, dat de beklaagde tot een straf veroordeeld werd, die veel korter van duur was dan de reeds ondergane preventieve hechtenis. Kon, sedert Staatsblad 1910 No. 144 aan dat wangebruik eenigszins tegemoet gekomen worden door de preventieve hechtenis als straf toe te rekenen, bij vrijspraken deed zich het onrecht in zijn volle gewicht gevoelen. De verwachting, dat dit nieuwe Staatsblad belangrijk zoude bijdragen om de persoonlijke vrijheid van den Inlander niet *noodeloos* aan te tasten, is helaas nog geenszins algemeen verwezenlijkt. Menigmaal leidt ook thans nog de oude sleur tot de vroegere afkeurenswaardige methode, die den instrueerenden ambtenaar wel weinig omslag geeft, doch zooveel *noodelooze* ellende in de gezinnen van verdachten brengt. Indien van de zijde der Europesche bestuursambtenaren den hun ondergeschikten Inlandschen ambtenaren de schoone gedachte, welke aan Staatsblad 1912 No. 455 ten grondslag ligt, goed duidelijk gemaakt wordt en zij zelven het voorbeeld geven om bij iederen verdachte nauwgezet na te gaan, niet alleen of de preventieve hechtenis is *toegelaten*, maar daarnaast of de verkregen aanwijzingen zulk een, de persoonlijke vrijheid aantastenden maatregel wel voldoende rechtvaardigen, en of zij wel *noodig* is, (omtrent deze vraag kan de voorlichting niet alleen van het dorpshoofd, doch ook van dorpsgenooten en familieleden van groot nut wezen) dan houd ik mij overtuigd, dat de preventieve hechtenis in vele gevallen achterwege zal blijven en dat langs dezen weg aan een der meest gezonde grieven der Inlandsche bevolking, n.l. dat er geen voldoende waarborgen bestaan, dat er niet *noodeloos* inbreuk op de persoonlijke vrijheid gemaakt wordt, tegemoet gekomen wordt. Een dergelijke wijze van handelen zal ongetwijfeld vooral in den eersten tijd soms tot gevolg hebben, dat een beklaagde zich door de vlucht aan een berechting onttrekt, maar indien de politie er zich dan niet toe bepaalt de verdwijning te rapporteeren, doch alles in het werk stelt om zulk een vluchteling op te sporen, dan is te verwachten, dat betrekkelijk spoedig aan die moeilijkheden, welke menig ambtenaar er thans nog toe brengen, om de oude methode te blijven volgen, een einde zal komen. Een enkele maal bereikten mij ook klachten, dat een president van den landraad bijna iederen beklaagde, dien hij naar den landraad verwijst, tevens op vrije voeten doet stellen, zonder maar eenige rekening te houden met de omstandigheden, welke den besturenden ambtenaar tot toepassing der preventieve hechtenis hadden geleid. Dergelijke klachten zullen wel steeds tot de uitzonderingen blijven behooren, indien van bestuurswege de preventieve hechtenis alleen wordt toegepast in gevallen, waarin zij strikt noodzakelijk wordt geacht en die noodzakelijkheid in de stukken, welke den landraad-voorzitter worden toegezonden, behoorlijk wordt aangetoond (waarbij de taak van den Europeeschen bestuursambtenaar medebrengt te zorgen, dat die motiveering niet alleen op het papier in orde is, maar ook rekening houdt met de werkelijkheid). Mocht in een speciaal geval in weerwil van de aangegeven voorzorgsmaatregelen een onoordeelkundig optreden van een landraad-voorzitter tot werkelijke schade der Justitie leiden, dan zal, mits behoorlijk gemotiveerd, bij het Hooggerechtshof van N.-I., als belast met het toezicht op den goeden gang van de rechtspraak, steeds redres van bestaande misstanden gezocht kunnen worden.

„Inlandsche stemmen". Dit halfmaandelijksch periodiek heeft een hervorming ondergaan en is uit dit reformatieproces te voorschijn gekomen onder den titel „*Indische Stemmen*". De redactie schrijft tot toelichting: Er werd besloten om de werkingsfeer van het blad uit te breiden en er, in plaats van het uitsluitend de uitdrukking te doen zijn van stemmen van Inlandsche zijde, tevens die uit de Europeesche samenleving aan toe te voegen. Door deze samenvoeging wordt bovendien het voordeel verkregen, dat het blad er het zijne toe kan bijdragen, om een toenadering, een beter onderling begrijpen tusschen de beide groote groepen van onze Indische maatschappij in het leven te roepen, opdat geen misverstand oorzaak zal zijn van moeielijkheden en belemmeringen in Indië's natuurlijken ontwikkelingsgang. De leiding van dit periodiek berust bij de heeren *Abdoel Moeis* en *T. L. P. G. Fournier*.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een Opstootje. De *Sin Po* geeft het volgende verhaal van een opstootje te *Genteng* (Banjoewangie) voorgevallen. In het district Genteng verblijven ongeveer 60 Chineezen, die daar een 20-tal toko's hebben. 's Avonds van den 13en April j.l., het was dien dag juist pasardag geweest, waardoor verscheidene lieden van buiten in *Genteng* vertoefden, sloop een Inlander op het achtererf van een der Chineesche toko's, waar hij reeds vier ganzen den hals had afgesneden, aleer een baboe den dief opmerkte en luidkeels „dieven, dieven" begon te roepen. Op dit geschreeuw kwamen vele menschen toesnellen en de

ganzendief werd gevat. Niet lang daarna stroomden circa 400 Inlanders op den weg samen, die de Chineesche toko's binnendrongen, welke zij eerst met steenen van den weg hadden gebombardeerd. De aanleiding tot dit offensief meldt het blad niet. De bende sloeg aan het plunderen, hetgeen tot 11 uur ongehinderd voortduurde, daar er niemand van de politie zich vertoonde. Eerst om ongeveer middernacht verscheen de wedono met den controleur. Deze twee bestuursambtenaren deden letterlijk niets; zij gelastten de bende ruziemakers niet om uit elkaar te gaan en namen evenmin enkele belhamels gevangen. Tot om half een het relletje van zelf verliep. Den volgenden morgen om 9 uur verscheen de regent ter plaatse in gezelschap van den Assistent-Resident, die de aan de toko's toegebrachte schade kwamen opnemen. Dien dag wilden de Chineezen hunne winkels sluiten, wegens den doorgestanen angst in den afgeloopen nacht en door de houding van bestuur en politie bevreesd voor een herhaling van het gebeurde. Daarbij was hun barang geheel door elkaar geworpen, terwijl de kastglazen geheel vernield waren. De regent moet daarop op ruwe wijze gelast hebben om de winkels te openen, onder bedreiging, dat indien niet aan deze order werd voldaan, den Chineezen gelast zou worden naar een andere plaats te verhuizen. Tot op dat oogenblik was nog niemand, die schuldig was aan het relletje, aangehouden, alleen de ganzendief bevindt zich in arrest. Ten slotte wordt de mededeeling gedaan, dat de geschatte schade in een viertal toko's toegebracht door het wegnemen of vernielen van de barang, ongeveer *f* 1900 bedraagt. De *Sin Po* redactie is niet bijster te spreken over de slappe houding van bestuurszijde betoond en teekent hierbij aan, dat niemand de Chineezen had kunnen dwingen om hun winkels open te houden.

Andere Tijden, andere Zeden. In dezen tijd van vooruitgang — alzoo de *Djawa Tengah* — zijn er vele *pryajies* in Solo, tegen wie met ontzag wordt opgezien die geen geld wenschen uit te geven, indien zulks niet noodig is. Langzamerhand worden de bedienden, die niet noodig worden geacht, allen ontslagen en wanneer de *pryajies* naar hun werk moeten, begeven zij zich zonder bediendengevolg er heen, alleen met een portefeuille onder den arm. Een Solosche prins bijv., die een inkomen heeft van *f* 2000 's maands, acht het niet meer noodig een bediende mede te nemen, indien hij met auto of rijtuig uitrijdt. Hij zal daardoor natuurlijk hoe langer hoe rijker worden, maar zal men ook *hormat* betoonen? Want degeen, die van niemand geld of eten ontvangt, zal ook geen mensch eerbied bewijzen. Als alle edellieden er geen bedienden meer op nahouden, zal langzamerhand heel Java tot de vereeniging *Djowo Pipo* (waarvan de leden de gelofte hebben gedaan om alleen laag Javaansch te gebruiken) gaan behooren; want de kleine man zal denken, dat de *hormat* niet meer noodig is voor alle Javaansche edellieden, die hem toch geen geld of eten geven.

Belastingaanslag van Chineesche Handelaren. Uit Soekaboemi wordt aan de *Perniagan* geschreven, dat in April j.l. de belastingcommissie een begin gemaakt heeft met een schatting voor den aanslag der Chineesche handelaren. Iemand, die in 1916 en 1917 *f* 135 betaalde, is dit jaar voor *f* 1650 aangeslagen. Die *f* 45 betaalde, zal nu *f* 365 moeten betalen. En in dezelfde verhoudingen worden alle anderen vijf of zesmaal hooger aangeslagen. Zelfs zij, die op het punt staan van failliet verklaard te worden, omdat zij in hun handel zooveel verliezen geleden hebben, worden voor hooge bedragen aangeslagen. Bekend is het, dat vele handelaren moeite hebben, om zich staande te houden, nu in dezen duren tijd daarbij nog de rijst-, melk- en meelprijzen gelimiteerd zijn. De hooger aangeslagenen en allen, die zich door de getroffen aanslag bezwaard gevoelen, zijn voornemens gezamenlijk zich tot den assitent resident te vervoegen, om bij hem hunne bezwaren voor te brengen.

Soeara Djawa. Dit ter Oostkust van Sumatra om de veertien dagen verschijnend blad, bevat in zijn nummer van *1 April* een verslag van een te middernacht op de esplanade te Medan gehouden vergadering van niet minder dan 20000 contractkoelies. — Daarop werd besloten om den wegens zijn dertigjarige ervaring als zoodanig uitnemend met de arbeidstoestanden op de Delische estates bekenden *Kromo Koesoemo* naar Nederland te zenden, om de Staten-Generaal in te lichten, waarbij hij vergezeld zou worden door een bekend Delisch advocaat. Dienzelfden nacht werd een draadloos telegrafisch bericht uit Nederland ontvangen, volgens hetwelk de reis derwaarts zou kunnen worden gemaakt met H. M. oorlogsschip *De Zeven Provinciën*.

Anti-Loterij. In de *Sin Po* lezen wij, dat de geneigdheid van de bevolking om in loterijen deel te nemen, zeer vermindert. De loterijhandelaren zitten met de handen in het haar en zien zich genoodzaakt de prijzen der loten voortdurend te verminderen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Vier jaren koloniale strijd.

De „Deutsche Kolonialzeitung" van 10 Aug. is in hoofdzaak gewijd aan de herdenking van den 4-jarigen strijd, die in de Duitsche koloniën gevoerd is en die thans, zij 't buiten de grens van 't Duitsche terrein, in Oost-Afrika nog wordt voortgezet. Het D. volk wordt opgeroepen tot een ruime bijdrage voor de Kolonialkriegerspende. 't Titelblad geeft een forsch geteekend koloniaal strijder, die de doorschoten D. vlag nog hoog houdt en daaronder „Denkt an uns!" Het hoofdartikel: „Gedenket unserer Kolonialkrieger" is van niemand minder dan den Staatssecretaris, minister van koloniën, Dr. Solf. Naast de portretten van generaal von Lettow Vorbeck, die de D. troepen in O. Afrika nog steeds op de been houdt, van Dr. Schnee, den gouverneur van 't verloren land, en van hauptmann Wintgens, die vooral tegen de Belgische colonnes in 't veld heeft gestaan, zijn artikelen geleverd door Frau gouverneur Ada Schnee en een zuster van den generaal. Geeft dit laatste aardige bijzonderheden uit het leven van den stoutmoedigen aanvoerder, het biedt toch geen stof om hier over te nemen, in tegenstelling met de andere artikelen, waaruit wij eenige grepen doen.

Vier jaren oorlog in de tropen; dat beteekent niet, schrijft Dr. Solf, zooals in Europa, vernietigde dorpen en steden, kerken en kunstschatten; het beteekent vooral verlies aan moreel goed, het beteekent de vernietiging van den kultuurarbeid van tientallen moeizame jaren, van 't blanke ras onder de gekleurde rassen. De vijanden van D. hebben niet nagelaten, D. ook voor den oorlog in de koloniën verantwoordelijk te maken, maar D. heeft juist alles beproefd om te verhinderen dat de strijd van Europa zou overslaan naar Afrika. De Engelschen begonnen 8 Augustus 1914 de vijandelijkheden in Afrika door de beschieting van Daressalam en den 13en d.a.v. brachten zij er de regeeringsboot „H. von Wissmann" tot zinken. De D. wenschten zich aan de Kongoacte te houden en richtten zich daarom tot president Wilson, om, door zijne bemiddeling, het tropisch Afrikagebied als neutraal te doen beschouwen. Dit had geen resultaat, Engeland wist Frankrijk, België en later ook Portugal tot den veldtocht tegen D. in Afrika over te halen.

Volgens Dr. Solf was D. op den strijd in zijn schutgebieden niet voorbereid. In Samoa, Neiuw Guinea en Togo was geen op de verdediging berekende weermacht, doch alleen een politiekorps. In Kameroen bevonden zich ongeveer 200 D. officieren en onderofficieren, onder wier bevelen 3000 inlandsche soldaten stonden. In Kameroen waren deze cijfers 310 en 4500. In Z. W. Afrika lagen allen te zamen 2500 D. officieren en ruiters, met eenige batterijen licht geschut. Deze krachten geven ook duidelijk aan, dat men niet op verdediging tegen een geregelde macht berekend was. De vijanden daarentegen waren wel op den kolonialen oorlog voorbereid, zij hadden allen een veel sterke troepeneffectief in de koloniën.

Door allen in de koloniën te mobiliseeren en zoo goed als 't ging te bewapenen, werden de troepen in Z. W. Afrika tot op 5000 man, in Kameroen tot 7000 en in Duitsch O. Afrika tot bijna 16000 m. gebracht. Zoo slaagde men er in Z.W. tot Juli 1915, Kameroen tot begin 1916, O.A. tot eind 1917 te verdedigen. De strijd wordt er, onder Lettow Vorbeck, op Portugeesch gebied nog voortgezet. Hierdoor zijn sterke vijandelijke afdeelingen gebonden geweest. Zoowel in Z.W. als in Kameroen heeft dit 60.000 m. gevergd, in O.A. hield de vereenigde troepenmacht meer dan 150.000 gedurende $3\frac{1}{2}$ jaar op de been. Thans zijn nog tienduizenden noodig om er 't gevreesde gevaar van een terugkeer van Lettow Vorbeck te voorkomen. 't Overbrengen van troepen, krijgsvoorraad en andere benoodigdheden onttrok vele tonnen scheepsmaat aan andere doeleinden. De gevechtsverhoudingen tot den strijd in Europa waren klein, maar in volbrachte daden staat hetgeen in A. gedaan is niet achter bij 't beste dat elders is gedaan.

De eindbeslissing over het lot der D. koloniën zal op het krijgstooneel in Europa vallen. Maar daarom mag de beteekenis van den vierjarigen strijd der schutstroepen niet onderschat worden. De heldendaden geven zinnebeeldig den vasten wil van 't D. volk weer, om vast te houden wat de D. geestkracht aan gene zijde van de zeeën geschapen heeft.

Deze beschouwingen, vermoedelijk in de laatste dagen van Juli geschreven, hebben verlevendigde beteekenis gekregen door de rede, welke Dr. Solf den 20en Augustus gehouden heeft in een algemeene vergadering van de „Deutsche Kolonialgesellschaft", waarvan bovengenoemd tijdschrift het officieel orgaan is. In die veel besproken rede zeide hij o.a., dat het waarborgen van onze (D.) koloniale toekomst niet alleen het doel van onze regeering en speciale groepen belanghebbenden is, doch dat het een D. volksdoel is geworden. Tot diep in de arbeiderskringen is heden het bewustzijn levendig, dat het behoud van ons koloniaal bezit een levenskwestie voor D. als groote mogendheid is en dat het koloniaal oorlogsdoel aan nationale beteekenis bij geen ander oorlogsdoel ten achter staat.

Dit deel vond geen aanvechting, daarentegen kwam van Engelsche zijde wel verzet tegen een aan den minister van Buitenlandsche Zaken, Balfour, door Dr. Solf in den mond gelegde verklaring, volgens welke Engeland aanspraken zou aankondigen op annexatie van de D. koloniën, terwijl D.'s eisch om groote mogendheid te zijn daarbij moreel te niet zou zijn gedaan. Hiertegen is de E. pers en zijn E. staatslieden eenstemmig opgekomen. Balfour, noch eenig ander E. minister heeft van Br. annexatie aanspraken gewag gemaakt, dat is iets anders dan de bewering dat D. niet in 't bestuur over zijn koloniën moet worden hersteld.

't Onderhandelen der staatslieden buiten conferentie,

waarover wij 't in deze rubriek al meer hebben gehad, gaat op deze wijze voort. Met afwijzingen en verwijten zoekt men elkaar en nadert men elkaar al gaat 't uiterst langzaam.

't Artikel van Frau Gouverneur Ada Schnee blijft, zijn opschrift „Helft!" geeft 't reeds aan, ook in le lijn van een oproeping om steun, maar 't bevat zeer goed gestelde opmerkingen, die los van deze strekking hare waarde hebben.

Het „made in Germany" was van een minderwaardigheidsmerk tot een stempel van hoogen lof geworden. De geminachte tegenstander op de wereldmarkt was tot een gevreesde mededinger geworden. De D. koopman verstaat de kunst om van zijn voorganger en voornaamsten mededinger, die tot nu toe de Engelschman was, alles af te leeren en in praktijk te brengen, totdat hij dezen zelfs overtreft. Het inzicht, waarmede dit geschied is, blijkt uit hetgeen de D. Oost Afrikaansche maatschappij volbracht, die de voorrangsrechten op de kolonie bezat en haar door bekwaamheid en ondernemingsgeest, in eenige jaren hervormde.

Op de kooplieden volgde de plänter, de ondernemer en de blijvende kolonist. D. gaf van zijne beste mannen om den pioniersarbeid te verrichten.

D. Oost A. is een factor van de grootste waarde geworden. Hier toch bestond een kolonie, wier blanke bevolking uit het bloed der Heimat gesproten was, een opbloeiende kolonie, die zich sneller ontwikkelde dan haar nabuur Britsch Oost A., die toch de trots van E. was. De jongere zonen, zonder vermogen, van de beste en grootste familiën, vonden er met een klein kapitaaltje prachtig werk als planter of kolonist. Dit kwam den koloniën ten goede in vergelijking met de E. methode. Volgens de schrijfster teekende dit zich af in een betere opvoeding van de inlanders, in 't tot standkomen van 't beste wetenschappelijk station, van de schoonste, meest modern ingerichte, drukst bezochte havenplaats aan de Oostkust tot Durban. Daressalam won 't in alle opzichten van Zanzibar.

De beteekenis van D. Oost A. is niet op juiste waarde geschat. 't Heeft vooral tijdens den oorlog getoond wat 't opbrengen kan. Dr. Schnee werd zelf nog herhaaldelijk verrast door de vruchtbaarheid van den bodem en de opbrengst van den arbeid. Hoezeer hij voordien ook reeds aan de kolonie gehecht was, zoo werd 't hem tijdens den oorlog toch eerst recht duidelijk, dat Oost A. 't voornaamste koloniale bezit van D. was.

De D. wetenschap nam een nuttig aandeel aan de ontwikkeling van 't schutsgebied. Eerste rangs artsen togen er heen, bacteriologen van naam trokken de aandacht van de buurlanden. 't Serum-Instituut Abpapua gold als modelinrichting voor de runderpestbestrijding. 't Proefstation Amani verwierf algemeen bewondering. D. Oost A. was door zijn opgewekten geest een tegenstelling van de slaperigheid en indolentie der overige kustlanden.

De verhouding tot de negers kon in den oorlog goed uitkomen.De Askaris hebben wonderen van trouw en moed gepresteerd. Tegenover de inlanders, die aan de zijde der Entente vechten, stelden zij zich met hunne verklaring: wij zijn de leeuwen, gij zijt de bokken. De zwarten zullen de daden van de D. krijgsmacht van geslacht op geslacht over vertellen, zij zullen tot „sagen" worden. Zoo zal de traditie gevormd worden, die den D. invloed voor de toekomst schragen zal. Frau Schnee is vast overtuigd, dat bij den terugkeer van den D. gouverneur, de negers en Arabieren hem in de hoogste begeestering zullen verwelkomen. De trommen zullen dan geslagen worden, de vrouwen zullen hare vreugdekreten uitstoten en de oudsten der Askaris zullen de terugkeerenden met open armen ontvangen.

Daar Dr. Solf in zijn bovenbedoelde rede over dit punt ook gesproken had, zijn van E. zijde hier klanken tegenovergesteld, die twijfel willen opwekken of dit gunstig oordeel thans wel als algemeen mag gelden. Van officieele zijde is 't uitgeven van een blauwboek in 't vooruitzicht gesteld, dat over te groote en te grove hardhandigheid van D. in de koloniën zal getuigen, door den in Engeland vertoevenden eersten minister van Nieuw-Zeeland Massey is de verzekering uitgesproken dat D. gehaat wordt door de inboorlingen der eilanden in den Stillen Oceaan, die met hen in aanraking zijn geweest.

't Blijft moeilijk in dit alles 't algemeen en gewild streven te onderscheiden van de persoonlijke uitvoeringen en bijzondere gebeurlijkheden. Dit is er in elk geval uit te leeren, welke partij ook de toon zal mogen aangeven bij de vredesonderhandelingen, zij zal voor elke gewilde opvatting pro- en contra argumenten hebben om haar vooropgezet inzicht aanneembaar te maken.

Uit de artikelen in de Kolonialzeitung en de rede van Dr. Solf spreekt intusschen hoe de oorlog den doorsnee Duitscher, juist door 't verlies van zijn koloniën en 't dreigend vervreemd blijven van den verloren schat, wakker heeft gemaakt voor de waarde in beteekenis ervan, zoodat de vertegenwoordigers van D. op de vredesconferentie met klemmenden nadruk of nadrukkelijke klem op 't terugkrijgen van de koloniën zullen aandringen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Administratief beheer van ertsmijnen.

In het jongste Nr. van „De Ingenieur" eene beschouwing van Ir. W. de Haan, waarin schr. de hoofdlijnen aangeeft van een boekhoudings- en administratie-systeem, hetwelk hem geschikt voorkomt om als „norm" te worden gebruikt voor Indische ertsmijnbouwbedrijven.

Kongres voor opvoeding en onderwijs in Ned.-Indië.

Maandag den 17en Juni j.l. werd te Batavia het eerste congres voor opvoeding en onderwijs in Ned.-Indië geopend. Hierover deelt No. 25 van de Banier het volgende mede.

Des avonds te 7 uur werden de bestuursleden en de inleiders met hun dames in de achterzaal van het Oost-Java-restaurant ontvangen door den burgemeester en den gemeenteraad van Batavia. Mr. Bisschop heette de gasten welkom, wees op de groote beteekenis van het Kongres, bracht hulde aan het N.I.O.K. en zijn energieken voorzitter en uitte zijn beste wenschen voor het welslagen van het kongres. Nadat deze rede door den heer Schotman was beantwoord, gingen allen naar het Deca-Park, waar de eigenlijke openingsvergadering zou worden gehouden. Toen de burgemeester de vergadering een welkom had toegeroepen namens de gemeente Batavia, hield de heer Schotman de openingsrede. Hij bracht een woord van dank aan den Directeur van Onderwijs Mr. Creutzberg, en andere autoriteiten voor hun aanwezigheid en gaf daarna een overzicht van de geschiedenis van het onderwijs in Indië. Dat het onderwijs er lang verwaarloosd was en dat derhalve de achterstand, die moet worden ingehaald, reusachtig groot is, liet spr. duidelijk uitkomen. „Jammer, dat hij vergat in herinnering te brengen, hoe in een tijd, toen de regeering zich van het onderwijs weinig of niets aantrok, de Zending veel voor het volksonderwijs heeft gedaan." De rede van den heer Schotman werd met applaus begroet.

Een volgend Nr. van de Banier zal een uitgebreid overzicht van het Kongres zelf bevatten.

Handel en Bedrijf.

In het Nr. van 25 Juli besluit „Bob" zijn, aan een publicatie van het Encyclopaedisch Bureau ontleende, artikelenreeks over het Gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden.

Verder bevat dit Nr. het vervolg der „Indrukken van een vreemdeling in den Oost"; in hoofdzaak geeft schr. thans een beschrijving van Soerabaja en omgeving.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Juni-afl.: Samenwerking tusschen Infanterie en Artillerie, door H. Cramwinkel. — Het schieten met den mitrailleur M. '14, door G. Kloosterman. — Verpleging bij manoeuvres en in oorlog tegen een B. V., door C. L. — De Japansche weermacht in 1917 (Slot). — Criminaliteit in het Ned.-Indische leger, door Mr. P. A. F. Blom. — Uit de praktijk: Deserteeren en mankeeren, door Mr. J. Meihuizen. — Onze militaire rechtspraak, door A. M. Sierevelt. — Reorganisatie van korpsscholen, door S.

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Opgave van eenige in de Juni-afl. behandelde onderwerpen: In memoriam: Cornelis Gijsbert Bach. — De legervereeniging, door J. van Roon. — Kadervorming, door F. Treffers. — De taak van den Topografischen dienst, doo rJ. van Roon. — Andermaal het Ondersteuningsfonds, door H.

Dienstweigering a/b H. M. „Koningin Regentes".

In de Java-Post van 21 Juni j.l. wordt medegedeeld, dat aan boord van H. M. Pantserschip „Koningin Regentes", liggende te Ambon, op 6 Juni te voren, door de mindere schepelingen bijna algemeen dienst werd geweigerd. Als reden werd opgegeven de verstrekking van roode rijst in plaats van de gewone witte.

Dat zulks echter niet de ware oorzaak der beweging was, wordt in genoemd blad in bijzonderheden betoogd door A. W. P. Angenent „Centr. Prop. der R. K. V. v. Mar. Pers. Afd. Indië" in een stuk door dezen aan boord van genoemden bodem, opgesteld en gedagteekend: „In zee, 10 Juni 1918".

De grootste en allereerste oorzaak van deze en andere uitingen van ontevredenheid schrijft hij indirect toe aan het Gouvernement, „dat de agitatie van Brandsteder, Sneevliet c.s. onder de mindere schepelingen haar verderfelijken gang laat gaan."......

„De mindere schepelingen, die de gave van het gezond verstand niet gebruiken en in plaats van zelf door te denken zich laten overbluffen door schoon klinkende schijn-waarheden of groote woorden, waarvan zij de beteekenis niet begrijpen, geraken spoedig verward in de zotste denkbeelden die de voormannen der I. S. D. V. kan voorbazelen."

„Men denkt in Indië, dat de I.S.D.V. een kleine, maar luidruchtige bende is, waarmede men nu juist zoozeer geen rekening behoeft te houden. Dat is een

meer dan ergerlijke dwaling, want de I.S.D.V. vindt onder de mindere schepelingen, die door alles en een ieder in Indië als minderwaardig worden beschouwd, en dit is een treurige waarheid, juist veel aanhangers."

„Want men wete wel, dat op 17 Maart een vergadering werd gehouden te Makassar, dat de daar aanwezige soldaten der Landmacht werden verzocht zich te verwijderen, daar er een geheime bespreking gehouden werd...... toen reeds werden revolutionnaire plannen beraamd, die nu op H. Ms. Regentes tot uiting kwamen doch niet tot z'n recht konden komen, omdat de stokers niet meededen......, toen reeds werd besproken in navolging van het Russische oorlogsschip de Kniaz Potemkin te handelen...... toen verklaarde men zich solidair en zouden Sneevliet en Baars, indien deze uit het land gezet zouden worden, op de Roode garde der Indische vloot kunnen rekenen......, terwijl op den 1en Mei-vergadering in het S. M. G. een groot aantal mindere schepelingen zich aansloten bij den I.S.D.V."

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 34: De nieuw benoemde Directeur van Landbouw in Ned. Oost-Indië Joan Sibinga Mulder (met portret), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De suiker en de oorlog (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Het vierde verslag der Arbeidsinspectie, door Prof. Dr. J. J. van Loghem. — Volkscredietwezen in Ned.-Indië. — Bataviasche Vereeniging voor den Rubberhandel. — Herziening van de Grondhuurordonnantie. — Voorschriften tot uitvoering der grondhuur-ordonnantie. — Koloniale Staten van Suriname. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Handelsberichten.

Het Nr. van 22 dezer bevat onder de rubriek „Berichten van het Departement van Koloniën", belangrijke mededeelingen over de vlechtindustrie in Ned.-Indië (speciaal over de hoedenvlechterij, waar deze nijverheid vooral tot ontwikkeling is gekomen en duizenden inlanders zooal niet een bestaan, dan toch een onmisbare bijverdienste er in vinden.) Verder uitvoerige beredeneerde cijfers over de handelsbetrekkingen van Ned.-Indië met de Scandinavische rijken.

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië.

Verschenen is van het Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië het 2e gedeelte der Verhandelingen van den 45en jaargang (1916).

De volgende onderwerpen vindt men er in behandeld:

Geologische beschrijving van het eiland Poeloe We, onderafd. We der afd. Groot-Atjeh, door Dr. J. Zwierzycki. — De aardbeving van Maos op 9—10 Sept. 1916, door Dr. G. L. Kemmerling. — Korte mededeelingen over Indische delfstofafzettingen. I. Contactmetamorfe ijzerertsen aan de Salo Talimbangan en de Salo Pebatoean (Midden-Celebes), door Ir P. Hövig. — II. Puimsteen op de Krakatau-eilanden, door Ir. A. C. de Jongh. — Kort bericht over het voorkomen van een granietgesteente in de residentie Bantam, door K. G. J. Ziegeler. — Geologische overzichtskaart van den O. I. Archipel. Schaal 1: 1000.000. Verklarende tekst bij blad XV (Lampongs, Straat Soenda, Bantam), door Ir. L. J. C. van Es Jr. (met profielen). — Korte beschrijving van het petroleumgebied van Midden-, Noordwest- en Noord-Beneden-Djambi, samengesteld naar de verslagen van het in de jaren 1907—1913 in de residentie Djambi bescheiden personeel van het Mijnwezen. — Verslag over de uitkomsten van een geologisch-mijnbouwkundig onderzoek in een gedeelte der residentie Rembang, door C. W. A. P. 't Hoen. — De voor-historische verhoudingen van land en zee in den Oost-Indischen Archipel, en de invloed daarvan op de verspreiding der diersoorten, door Ir. L. J. C. van Es Jr.

Bijdr. tot de Taal-, Land- en Volkenk. van Ned.-Indië.

Dezer dagen verschijnt een nieuwe aflevering (nl. 3 van deel 74) waarin zijn opgenomen: Een rapport door G. P. Rouffaer aan Mr. C. Th. van Deventer op 16 April 1904 uitgebracht, over den agrarischen rechtstoestand der inlandsche bevolking op Java en Madoera, gevolgd door een bestrijding van sommige opvattingen van den samensteller, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven, wiens stuk is getiteld „Antirouffaer". — Een volgend artikel bevat mededeelingen van Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel aangaande een palataliseerend Minangkabausch dialect. — Dr. N. J. Krom geeft eene beschrijving (met afb.) van de Bodhisattwa's van den Mendut. — Ten slotte schetst Dr. N. Adriana de verdiensten als taalbeoefenaar van den in het begin dezes jaars overleden oud-zendeling J. A. T. Schwarz.

Nieuw-Guinea en de „Meervlakte".

In de Augustus-afl. van „Aarde en haar Volken" de voortzetting van de zeer interessante artikelenreeds der luitenants ter zee J. W. Langeler en L. A. C. M. Doorman, getiteld: Nieuw Guinee en de exploratie der „Meervlakte", 1913—1915. Tal van fraaie opnamen zijn aan den tekst toegevoegd.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 21 bevat o.a.: Papoea's (vervolg), door N. — Pisang-export te Banjoewangi. — Een en ander over het binnenland van West-Ceram en zijn bewoners, door W. H. F. Giel (vervolg). — De suikerschool van den bond van geëmployeerden bij de suikerindustrie te Soerabaja.

* * *

J a a r b o e k van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië 1916. Batavia. Landsdrukkerij 1918.

V e r s l a g van de Gouvernements automobieldiensten ter Sumatra's Westkust en Palembang en Benkoelen over het jaar 1916. Batavia, Landsdrukkerij 1918.

V e r s l a g van de Gouvernements transporten in eigen beheer over het jaar 1916. Batavia, Landsdrukkerij 1918.

H a n d l e i d i n g ten dienste van de Inlandsche bestuursambtenaren op Java en Madoera. No. 1/B.B. Dessahoofdverkiezingen. Uitgave van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, Batavia, Landsdrukkerij 1918.

V e r z a m e l i n g van wettelijke voorschriften betrekking hebbende op coöperatieve vereenigingen, met korte toelichting op eenige daarvan. (Dienst van het Volkscredietwezen). Weltevreden, Albrecht & Co. 1918.

J u s t i t i ë e l e S t a t i s t i e k van Nederlandsch-Indië over het jaar 1913. Samengesteld bij het hoofdkantoor van het gevangeniswezen. Batavia, Landsdrukkerij 1918.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending van een Administrateur van Financiën voor Curaçao.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat te vervullen is de betrekking van Administrateur van Financiën in de kolonie Curaçao.

Gegadigden voor dat ambt zullen algemeen ontwikkeld moeten zijn, in de eerste plaats in economischen zin, terwijl in het bijzonder kennis van de algemeene beginselen van munt-, bank- en belastingwezen hun tot aanbeveling zal strekken. Doctoren in de Staats- en/of rechtswetenschappen zullen de voorkeur genieten.

De vastgestelde en tot dusver genoten bezoldiging bedraagt ƒ 4000 's jaars, met driejaarlijksche verhoogingen, de eerste van ƒ 400 en de beide andere van ƒ 300 's jaars, opklimmende tot ƒ 5000 's jaars. Naar gelang van ervaring en ontwikkeling zullen al dadelijk een of meer dezer verhoogingen kunnen worden toegekend, terwijl de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat op die gronden eene hoogere wedde dan de zooeven genoemde wordt toegekend.

De bezoldiging gaat in met den dag van vertrek naar Curaçao en wordt vóór dat vertrek voldaan tot en met de maand van aankomst in de kolonie, terwijl verder genoten wordt vrije overtocht in de 1ste klasse, c.q. ook met het wettig gezin, zoomede eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ad ƒ 1500.

Van de bezoldiging in vasten dienst genoten storten de ambtenaren, zoo zij gehuwd zijn, 10 pct. voor pensioen, en kunnen, door nog tijdelijk 7½ pct. te storten, reeds dadelijk maximum-weduwenpensioen verzekeren. Ongehuwden storten 8 pct. Aanspraak op pensioen wordt verkregen na 20 dienstjaren, waarvoor de koloniale voor vol en de Nederlandsche voor de helft medetellen. Het jaarlijksch pensioen bedraagt dan de helft van het gemiddeld inkomen waarvoor gedurende de laatste vijf jaren korting voor pensioen is ondergaan.

Bij langer diensttijd wordt dat bedrag verhoogd met $^{1}/_{80}$ voor elk jaar meer. Voor meer dan dertig dienstjaren wordt geen verhooging van pensioen verleend.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 28 Juni 1917 (Staatsblad No. 480), zooals het luidt ingevolge het Koninklijk besluit van 11 Februari 1918 No. 31, op grond waarvan de uit te zenden ambtenaar de in verband met zijne uitzending voor den burgerlijken dienst in Curaçao aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, wegens overtocht naar de kolonie, zoomede alle andere aan hem in verband met zijne uitzending middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas zal moeten terugstorten, wanneer de Gouverneur van Curaçao heeft vastgesteld, dat hij om andere dan gewichtige onvoorziene omstandigheden (zooals het ontstaan buiten eigen toedoen van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken) niet binnen den hem aangewezen termijn naar de kolonie is vertrokken, dan wel de reis daarheen heeft afgebroken, of wel zijne werkzaamheden niet of niet naar behooren heeft aanvaard, dan wel binnen vier en een half jaar na zijne aankomst in de kolonie uit den kolonialen dienst ontslagen wordt.

Geene uitzending heeft plaats, dan nadat uit een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek is gebleken van lichamelijke geschiktheid voor den dienst in de kolonie.

Gegadigden behooren zich bij verzoekschrift (te adresseeren aan de 9de afdeeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder over-

legging van eene beschrijving van hunne opleiding en hun tegenwoordigen werkkring.

In het adres moet worden vermeld of de gegadigde gehuwd is en het aantal en de leeftijd zijner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant van
31 Juli 1918, No. 177).

Uitzending voor den Nederlandsch Oost- en West-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-Onderwijswet).
Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschappen).
Twee leeraren in de plant- en dierkunde.
Vier leeraren in de Nederlandsche taal.
Drie leeraren in het teekenen, in het bezit der akte Me.
Een leeraar in de aardrijkskunde.
Een leeraar in het Duitsch.
Leeraar in de algemeene ziektenkunde en de gezondheidsleer aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaja.
Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
Gouvernementsarts ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk in Indië.
Tijdelijk gouvernementsarts bij den dienst der pestbestrijding.
Gouvernementsarts met ervaring op 't gebied der pharmacodynamie.
Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.
Technisch bacterioloog bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.
Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.
Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.
Verpleegster bij het krankzinnigenwezen.
Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
Ingenieur voor de Landsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).
Civiel-ingenieur.
Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur).
Opzichter,
Tijdelijk bouwkundig opzichter,
bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.
Opziener bij den dienst van het mijnwezen.
Opziener bij den dienst der Ombilinmijnen.
Boekhouder bij de Banka-tinwinning.
Adjunct-landmeter bij het kadaster.
Ingenieur bij het mijnwezen.
Civiel-ingenieur,
Werktuigkundig ingenieur,
Ingenieur voor het signaalwezen,
Adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 1ste of 4de afdeeling,
bij den dienst der Staatsspoorwegen.
Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).
Adspirant-ingenieur,
Electro-technisch ambtenaar 1ste en 2de klasse,
Adspirant electrotechnisch ambtenaar,
Telephoonopzichter 1ste en 2de klasse,
Commies,
bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.
Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.
Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.
Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.
IJker ten behoeve van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekking bij 's lands dienst in Nederlandsch West-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Opzichter bij het Departement van Openbare Werken op Curaçao.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van
1 Augustus 1918, No. 178).

Van het Indonesisch Verbond van Studeerenden:

Oproep om naar het Eerste Verbondscongres te gaan.

Plaats. Te Wageningen in en om den Junushoff, op den Berg en in den Rijn.

Tijd. In de late hondsdagen van den jare 1918 (29—31 Augustus).

Bedrijven.

Donderdag *4 uur.* Opening door den Voorzitter (Mr. J. A. Jonkman).
4—6 uur. Eerste kennismaking.
5 uur. Verschijning der herboren „*Hindia Poetra*".
6.15 uur. Gemeenschappelijk middagmaal.
8—10 uur Tweede, meer uitgebreide en diepgaande *kennismaking* onder Westersche muziek op het terras van Hotel „De Wageningsche Berg".

Vrijdag *9.30—12 uur.* Inleiding van het eerste onderwerp: Rudyard Kipling's „East is east and west is west and never the twain shall meet", door R. M. A. Soorjo Poetro, Tjing Hiong Thung en C. L. van Doorn.
12.30 uur. Gemeenschappelijke koffie.
2—4 uur. Gedachtenwisseling over het eerste onderwerp.
4.15 uur. Toelichting, bespreking en stemming van de Dagorders:
a) Het I. V. v. St. spreekt de hoop uit, dat Nederlanders na den oorlog niet naar het buitenland zullen uitstroomen, alvorens zich te hebben overtuigd dat Indonesië hun „uitkomst" niet behoeft.
b) Het I. V. v. St. spreekt de hoop uit, dat, wanneer te eeniger tijd in Indonesië een voorbereidend hooger onderwijs, in het bijzonder voor Inlanders en Chineezen ingericht, tot stand mocht komen, de Universiteiten en Hoogescholen in Nederland bereid zullen worden bevonden zich aan te passen aan de behoeften van hen, die door dat onderwijs zullen worden gediplomeerd.
5 uur. Varia.
6.15 uur Gemeenschappelijk middagmaal (met de vorige werkzaamheden in den Junushoff).
8—10 uur. Wajang vertooning in de natuur (hoogst waarschijnlijk en op nader aan te kondigen plaats).

Zaterdag *9—12 uur.* Inleiding van het tweede onderwerp: „De opleiding in Holland voor Indië", door R. M. Surya Ningrat (Soewardi) en Jhr. J. M. M. van Asch van Wijck, gevolgd door gedachtenwisseling.
12.15 uur. Sluiting door den Voorzitter.
12.30 uur. Gemeenschappelijke koffie (met de vorige werkzaamheden in den Junushoff).

Huisvesting. 1. In een Tentenkamp op het Sportterrein (voor de massa der jongens).
2. Op de studentenkamers (voor enkele jongens).
3. Bij de Edele Burgerij (voor meisjes en echtelieden).
4. Naar eigen verkiezing.

Kleeding. Zoo sportief of huiselijk als men wil.

Toegang. Voor leden van Gewone Leden en voor buitengewone leden.

Kosten. Zes gulden (waarvoor de koffies en de middagmalen en de huisvesting onder 1—3).

Opmerkingen. Elke deelnemer zorge voor laken(s). deken(s) enz. in zijn tent.
Elke deelnemer zorge voor eigen ontbijt.
Elke deelnemer bereide zich voor op de gedachtenwisseling over de beide onderwerpen en de dagorders, — in het bijzonder overwege dezelve, of zijn (haar) opleiding met zijn (haar) Indonesische toekomst rekening houdt.
Het secretariaat der Wageningsche Voorbereidingscommissie is gevestigd ten huize van J. Th. de Haan, Villapark 265, Wageningen.
Elke deelnemer zende vóór den 20sten Aug. antwoord in.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assistent-Resident, van Imhoffstraat 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterkunde.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*